

Kai nubudau, buvo įprastas rytas; ilgai negalėjau suprasti, kur aš ir kas esu. Iš virtuvės sklido indų tarškėjimas ir kepamos mėsos kvapas: motina ruošė pietus. Labai nustebau, kai priėjęs prie durų vietoj motinos pamačiau kažkokią moterį. Ilgai negalėjau prisiminti, kas ji, kol pagaliau sugrįžo atmintis – ir suvokiau, kad tai Elza, mano žmona. Elza, kurios kūną palaidojau ši pavasarį.

Bet apie viską iš eilės.

1. Atgimimo Centras

Korpai miegojo – lovose, kaip žmonės, personalo pamaitinti ir apiprausti, švarutėliai ir kvepiantys. Ėjau palei ilgą (gal šimto metrų) lovų eilę įsižiūredamas į palaimingus gyvūnų veidus. Iš tiesų tai buvo nei žmonės, nei gyvūnai, tiesiog korpai – būtybės, kaip du vandens lašai panašios į žmones. Turinčios smegenis, bet neturinčios proto.

Jie gulėjo visokiomis pozomis, bet daugiausia aukštiešniški, nuogi, ant baltų it sniegas paklodžių, įvairaus amžiaus ir skirtingų lyčių, visi balti lyg nuostabūs Dievo plyksniai: stirksojo jaunos patelių krūtytės. Korpus amžius svyravo nuo dešimties iki dvidešimties metų, ir visų jų kraujo grupė bei rezus faktorius buvo kaip mano. Šioje salėje.

Visuomet jaudindavausi laukdamas apsilankymų Atcene, Atgimimo Centre. Taip vadinosi medicinos įstaiga, kurioje buvo atliekamos smegenų persodinimo operacijos. Įstaiga galėjo vadintis ir Naujojo Gimimo Centru, nes Žemėje jau buvo žmonių, pakeitusių dešimt ar daugiau kūnų. Aš pats artėdamas prie Adomo amžiaus, regis, pakeičiau bent devynis. Tačiau anais tolimais laikais, prieš du tūkstančius metų, kai medicina (dar nenutuokdama, kuo viskas baigsis, negalvodama apie psichologines ir socialines pasekmes) padarė staigų šuolį, panašų į tą, kuris įvyko elektronikos srityje, ir atsargiai ėmėsi pirmųjų smegenų persodinimų, niekas negalėjo nė svajoti, kad įmanoma žengti dar toliau: nuo antrojo gimimo prie trečiojo, ketvirtojo... Visiems atrodė, kad Atgimimo Centras, kaip tuomet jį vadino, – gana aiški, nors neįtikėtina, sąvoka, amžiams kelianti siaubą.

Tiesiog labai ligoti žmonės, parinkus donoro kūną, gavo galimybę truputį pasiilginti gyvenimą.

Kas galėjo pamanyti, kad kažkokioms Smegenų Transplantacijos Instituto mokslininkų grupelės sėkmingi bandymai su beždžionėmis peržengs gydomosios medicinos ribas ir netrukus sudrebins civilizacijos pamatus, sukurs visiškai naują, neįmanomą pasaulį, žmogui dar nepažįstamus jausmus ir santykius?

Kai dabar mąstau apie mūsų protėvius, irgi žmones, gyvenusius iki Didžiojo Šuolio (kaip nūdien jį vadina civilizacijos istorikai) ir tesulaukdavusius septyniasdešimties ar aštuoniasdešimties metų, man širdį suspaudžia nepaaiškinamas ilgesys. Taip, žmones, bet beveik nepanašius į mus – panašius nebent išvaizda ir protu.

– Štai čia labai geri pavyzdžiai, jų stiprus pečių raumenynas.

Chirurgo asistentas gidas vedė mane ilgu koridoriumi, kad padėtų pasirinkti.

– Ačiū, jei galite, palikite mane vieną.

– Jei manęs prireiktų, pasikvieskite.

Jis padavė man nedidelį žiedą – pakako lengvai jį spustelėti, kad pasikviestum gidą.

Kai asistentas išėjo, prisiartinau prie nurodyto korpo ir pačiupinėjau jo pečius: jie iš tiesų buvo aptempti išsipūtusiais raumenimis. Šie net atsipalaidavę gražiai pūpsėjo nuo peties iki alkūnės. Atletiško kūno sudėjimo jau esu buvęs: regis, po trečiojo gimimo. Bet tada turėjau stiprius kojų ir pilvo raumenis. Tuomet buvo madinga stipri apatinė kūno dalis.

Pasilenkiau ir išžiūrėjau į vyrišką korpo prigimtį. Ant gulinčio išpūdingo lyties organo tamsavo du dideli apgamai. Ar noriu turėti apgamų tokioje vietoje?

Pamenu, pirmąkart lankydamasis Atcene dėl nepatyrimo į tokias smulkmenas neatkreipiau dėmesio. O paskui, po neįjautos pabudęs naujame kūne, nemaloniai nustebau: buvau žemesnis nei anksčiau, ant krūtinės žėlė per daug plaukų, nagai buvo trumpi ir negražūs... Net vos pastebimas randas ant

kairės rankos (mat korpas vaikystėje buvo susižeidęs) mane daug metų erzino...

Vis ėjau palei lovas, žiūrėjau į kūnus; jei kuris mane sudomindavo, paliesdavau ir apčiupinėdavau.

Pirmaisiais Dilenremo (tas žmogus kadaise pirmąkart sėkmingai persodino smegenis) Smegenų transplantacijos instituto pacientais tapo nepagydomi, beviltiški ligoniai. Dilenremas buvo Gergoico mokinys, pirmasis aiškiai iškėlęs užduotį: žmogus yra ne inkstai, ne kepenys, ne akys, ne širdis, o smegenys. Taigi, visus organus, išskyrus smegenis, galima pakeisti. Porą tūkstantmečių juos ir keisdavo, pratęsdavo žmogaus gyvenimą dvidešimčia, penkiasdešimčia metų. Istorikai tvirtina, kad vienas žmogus su triskart persodinta širdimi, penkiskart – inkstais, keturiskart – akimis, su trimis svarbiais dirbtiniais kaulais išgyveno tris šimtus metų. Bet tai buvo išimtis, neperžengiama riba. Paprastai gyvenimas nebūdavo pratęsimas ilgiau nei du kartus, tai yra iki šimto penkiasdešimties metų.

Gergoicas, priklausęs vadinamajai encefalginės baigties mokyklai, pasuko visai kitu keliu: sudėvėtą kūną reikia ne remontuoti, kad žmogaus gyvenimas virstų nepabaigiamų operacijų virtine, o išmesti į šiukšlyną! Visą. Gergoicą daugelis laikė bepročiu, bet jau jo mokinys Dilenremas tuo beprotišku metodu išgelbėjo pirmąjį žmogų, kuriam gyvybę palaikė dirbtinė širdis, plaučiai ir inkstai. Tiesa, pacientas naujame kūne išgyveno tik kelis mėnesius. Bet penktasis pacientas išgyveno jau metus. Pasaulis, laikęs Dilenremo bandymus vien klinikiniais eksperimentais, kol kas nebuvo įsisąmoninęs, kas vyksta.

Prabėgo dar šimtas metų, ir pirmieji drąsuoliai, kurių smegenys buvo sveikutėlės, bet kūnas nukaršęs, savo noru lipo ant operacinio stalo anaip tol ne kaip beviltiški ligoniai. Tuomet žmogus su persodintomis smegenimis galėjo išgyventi jau keletą dešimtmečių, radosi teorinė galimybė tas smegenis persodinti dar kartą...

Bet tik tada, kai dar po šimto metų žmonės ėmė masiškai plūsti į Dilenremo institutą, kai šis ėmė steigti filialus visame pasaulyje, – tik tada pasaulis, nujausdamas savo galą, sudrebėjo. Prasidėjo nuožmi kampanija, kad tokios operacijos būtų uždraustos, nes jos, kaip teigė žiniasklaida, naikino „paties žmogaus ir jo gyvenimo sampratą“.

Iš tiesų žmonės susidūrė su lig tol neregėtomis psichologinėmis ir kitokiomis problemomis. Pasistengsiu paaiškinti savo paties pavyzdžiu. Aš, liguistas ir jautrus berniukas, augau darnioje mokytojų šeimoje. Buvau itin prisirišęs prie motinos, tylios geraširdės moters, kuri manimi neįkyriai rūpinosi visą gyvenimą. Kai medikai, nuodugniai ištyrę jos organizmą (du infarktai, kepenų cirozė), rekomendavo persodinti smegenis, ji ilgai nesvarstė. Tais laikais šokas, lydėjęs pirmuosius smegenų persodinimus, jau buvo praėjęs. Žmonės, žinoma, tokias operacijas vis dar laikė pribloškiančiu įvykiu, bet jau natūraliai įsiterpiančiu į jų vaizdinius.

Kaip dabar matau savo senučiukę geraširdę mamą, – jai buvo maždaug aštuoniasdešimt metų, – einančią centro koridoriais. Atsisveikinu su ja chirurgijos priimamajame. Lankyti rengiamus operacijai pacientus buvo draudžiama.

– Viskas bus gerai, mano berniuk.

Ji kaip vaikystėje pabučiavo mane į kaktą – sulinkusi, pasirėmusi lazdele.

Po dviejų savaitių man buvo pranešta, kad operacija pavyko, galiu atsiimti kūną ir palaidoti. Protu suvokiau, kad motina nemirė, kad ji gyvena ir dar ilgai gyvens, kad vos tik sustiprėjusią ją pamatysiu. Vis dėlto negalėjau suvaldyti jausmų, užėjęs į apytamsį, baltomis plytelėmis grįstą rūšį, kur ant geležinių stalų, uždengtų plastikinėmis staltiesėmis, gulėjo nebylūs kūnai. Tarnautojas dar sykį paklausė mano (ir motinos) pavardės.

– Čia, – pasakė rodydamas į užrašą prie stalo.

Kai priėjau arčiau, tarnautojas nutraukė nuo kūno antklodę.

– Ji?

– Taip.

Mama – mažytė, liesutė, visa susiraukšlėjusi – gulėjo nežinia kodėl su skausmo grimasa veide. Kakta buvo perrišta dailia juostele – tiesiai per siūlę. Tai buvo mano motina, kurią pažinojau visus tuos metus. Tik be smegenų.

Pabučiavau ją į šaltas lūpas – paskutinį kartą – ir nusistebėjau, kad man iš akių pabiro ašaros. Tomis ašaromis verkė mano protėvių kartos, kurioms šis bučinyš iš tiesų buvo paskutinis.

– Ar jūsų šeima turi mauzoliejų?

– Taip. Jau daviau nurodymus. Tuoju atvažiuos jos paimti.

– Gerai, – atsakė tarnautojas ir išėjo.

Likau vienas. Man atrodė, kad išprotėjau.

– Mama, – šnabždėjau. – Mama, pabus. Mama.

Kentėjau kaip nevisprotis, nors žinojau, kad motina gyva. Kentėjau, lyg ji iš tikrųjų būtų mirusi.

Po mėnesio susitikau su ja – lieknute, gundančia perpus už mane jaunesne mergina (man buvo apie penkiasdešimt). Kokia psichika tai atlaikytų? Pirmieji žmonės tokiais atvejais kraustydavosi iš proto. Vėliau buvo sukurtos psichologinės pagalbos tarnybos, jos pasirūpindavo išankstine „psichologinės nuostatos pertvarka“. Ir vis tiek stresas būdavo didžiulis.

Mergina, visiškai man nepažįstama (nors Psichologinės Pagalbos Centre galėjau iš anksto pamatyti jos nuotrauką ir vaizdo įrašą), – sėdėjo priešais mane prie staliuko kavinėje greta klinikos; susijaudinęs žiūrėjau jai į veidą, spinduliuojantį jaunyste ir gyvastingumu.

– Mama, – mano balsas suvirpėjo.

– Taip, sūneli, – mergina ištiesė ranką per stalą, palietė man delną.

– Tai tu?

– Taip, tai aš.

Taip sėdėjome kurį laiką, nežinodami, apie ką kalbėti. Ne-trukus padavėjas atnešė kavos ir konjako.

– Išgersime už tave, – pasakiau. – Kad tau būtų gera šiame kūne.

– Ačiū, – atsakė mergina: regis, ji truputį manęs gėdijosi.

– Tavo gražus kūnas, – pagyriau. – Graži laikysena, krūtinė.

– Tau iš tiesų patinka?

– Labai.

– Rinkausi pagal akis.

Pažvelgiau jai į akis: jos buvo žydros it vasaros dangus. Mano mamos akys buvo rudos.

Taip ir nepajėgiau priprasti prie motinos naujos išvaizdos. Mes, žinoma, retkarčiais susitikdavome, pasikalbėdavome apie šį bei tą. Bet abu kažko netekome. Netekome amžiams. Kažko labai savarbaus. Nebejaučiau – kaip anksčiau – jos meilės, jos domėjimosi viskuo, kas buvo su manimi susiję. Toji mergina pernelyg mylėjo gyvenimą, pernelyg tryško mano motinai nebūdingu linksnumu, net, sakyčiau, juslingumu, vis labiau mane trikdančiu. Beje, dėl to ji buvo nekalta: jaunas, dar ligų nesudarkytas kūnas žadino ir kitokį gyvenimo pajautimą. Liko tik *šamonė*, tik *protas*, jai tvirtinantis, kad esu jos sūnus. Aš irgi tik *protu* suvokiau, kad ji mano motina.

Tiesą sakant, ta mergina tik sąlygiškai buvo man motina: kūno, kuris mane pagimdė ir su kuriuo buvau susijęs kraujo ryšiais, nebeliko. Jis puvo šeimos mauzoliejaus glūdumoje. Ir aš negalėjau atsikratyti jausmo, kad mano motina tikrai mirė, drauge su tuo kūnu. Net kartkartėmis aplankydavau jos kapą (dažniausiai po susitikimų su motina mergaite) ir tik ten užsi-merkęs atkurdavau paveikslą tos tylios sulinkusios senutės, su kuria atsisveikinau chirurgijos priimamajame.

Netrukus motina ištekėjo už bendraamžio vaikinio ir pagimdė dvynukus. Jai, dvidešimtmetei, iš tiesų prasidėjo naujas gyvenimas. Ir kai susitikdavome kavinėje, aš negalėdavau nepastebėti jausmų kovos motinos veide. Buvau jai nebereikalingas, nors ji bijojo tai pripažinti. Norėdama vėl visavertiškai

gyventi, ji turėjo pamiršti praeitą gyvenimą – paversti jį sapnu, kažkuo netikrovišku. O aš tam trukdžiau.

Pasikeitus kūnui, ankstesni ryšiai silpo, iro – nieko negalėjai padaryti, visuomenė brangiai mokėjo už sąlygišką nemirtingumą. Išleidau iš akių savo motiną, kai man sukako gal septyniasdešimt, net lioviausi galvojęs apie ją kaip apie gyvą. Ji buvo graži jauna moteris pačiame jėgų žydėjime, gyveno audringą gyvenimą, o aš dariausi vis labiau paliegęs ir tik laukiau Didžiojo Konsiliumo, anksčiau ar vėliau turėsiančio įvertinti mano organizmą kaip visiškai nusidėvėjusį ir rekomenduoti smegenų persodinimo operaciją. Anais laikais smegenų persodinimo technika tebebuvo sudėtinga, brangiai kainavo, tad teko laukti dar dvidešimt metų (per tą laiką man persodino širdį ir inkstą), kol buvau pripažintas „avarinės būklės“ ir paguldytas į Transplantacijos Centrą. Iki to laiko mano žmona, trijų mano vaikų motina, jau seniai buvo pakeitusi kūną, nes dar keturiasdešimtmetė pateko po mašinos ratais ir iš senojo jos kūno teliko mėsos bei kaulų krūva. Jos smegenis per stebuklą pavyko išgelbėti ir ji dabar buvo mano motinos bendraamžė.

Keista, bet mes su žmona Elza net būdami skirtingo amžiaus toliau gyvenome viename name. Galbūt tai tik įrodo, kad ji buvo pakeičiama? Vargu ar mylėjau žmoną ta vienintele meile, kuri išskiria ją iš kitų moterų. Juk moteryje galima mylėti tik moterį kaip tokią.

Elzai grįžus iš Centro, pradariau duris ir paklausiau: „Jūs pas ką?“ Ir kai ji ištarė savo vardą, pasakiau: „Tai tu! Nepažinau. Užeik.“ Pamenu, ji iškart pasuko į virtuvę, ėmė tvarkytis,

plauti indus, susikaupusius per mano viengungiško gyvenimo laiką. Girdėjau pažįstamus garsus, uodžiau pažįstamus kvapus iš virtuvės ir žinojau, kad tai ji, *ta pati* mano žmona. Pasikeitė tik laikas, kurį ji sugaišdavo kam nors nuveikti (įgijusi jauną kūną tapo greitesnė ir vikresnė), taip pat jos elgsena lovoje. Senajame kūne savo lytiškumo ji niekada taip stipriai nejudavo, veikiau primindavo bejausmę karšto kūno jūrą, į kurią nugrimzdavau, negu asmenišką ir atskirą esybę, stojančią su manimi į kovą. O dabar... dabar ji beveik kaskart virsdavo saldžiai maudžiančiu raumenų kamuoliu; ilgą laiką negalėjau jos atpažinti – išsirėkusi (anksčiau to nedarydavo) Elza iškart mane pamiršdavo ir nuilsusi saldžiai užmigdavo.

Rytą ji vėl būdavo ta, kurią pažinojau. Gan greitai pripratau prie žmonos naujos išvaizdos ir beveik nepprisimindavau, kad jos smegenys persodintos į kitą kūną.

Netekau jos, kai antrąsyk gimiau. Grįžau namo dvidešimtmetis vaikiną, o Elzai jau buvo kokie šešiasdešimt. Jos kūnas anąsyk per avariją žuvo jaunas, tad ji pirmąsyk paseno: sunki eigastis (pastaraisiais metais kentė nuo artrozės) ir didelis it bjauri raukšlė nukaręs pilvas (iš antrųjų įsčių ji man pagimdė dar tris vaikus). Mane traukė jaunystė, jaučiausi atsinaujinęs, kupinas vilties ir šviesos – prieš akis vėrėsi dar vienas ilgas, įdomus gyvenimas. O žmona prarado buvusį aistringumą, vis dažniau dejuodavo, skųsdavosi sąnarių skausmais. Ir, svarbiausia, taip niekada ir nepriprato prie naujosios mano išorės. Nuo pat pirmos dienos žiūrėjo į mane baikščiai tarsi į svetimą, neaišku iš kur jos namuose atsiradusį jauną patrauklų vyrą.

– Betgi aš tau nesvetimas, Elza. Girdi? Kas tau?

Kai mėgindavau ją, šešiasdešimtmetę, bučiuoti, ji gėdydavosi lyg mergaitė – ir lovoje kitaip elgdavosi: gulėdavo sukaustyta, kone apimta baimės.

– Žinau, kad tai tu.

Bet tai būdavo tik jos proto balsas, o jausmai... jausmus ji patirdavo beprotiškus, mus išskiriančius.

Kai žmonai sukako aštuoniasdešimt, o man keturiasdešimt, mes išsiskyrėme. Sakiau jai, kad viskas pasikeis, kai tik ji persikels į trečią kūną, tada vėl bus jauna, ir mūsų jausmai atsinaujins. Bet ji, švepluodama bedante burna ir remdamasi į stalą, man atsakė: „Jau dabar nebeprisimenu tavęs pirmojo.“

Elza buvo teisi. Prakeikta žmogaus atmintis nebuvo apskaičiuota tūkstančiui metų. Jos galia silpo, aštrumas dilo, metams bėgant. Kartą, artėdamas prie antrojo savo gyvenimo galo, gatvėje sutikau gundančią trisdešimtmetę moterį (mini sijonas, apnuoginta krūtinė) su vaiku ir vyru, kurios visiškai nepažinojau. Pasivedėjusi mane į šalį ji paklausė:

– Juk tu Dio? Dio Kopereikas?

– Taip.

– Aš tavo motina.

– A.

Stovėjau tarsi nugarmėjęs bedugnėn, turbūt su kvailiausia veido išraiška.

– Ar dar mane prisimeni?

– Taip.

– Atsitiktinai sužinojau, kad tai tu.

Kaip sužinojo? Iš kur nors gavo informacijos ar tiesiog taip pasireiškė motinos intuicija? Vis dėlto mano kaukolėje išliko

smegenys, susiformavusios jos pirmojo, tikrojo kūno viduje – ir joje išliko smegenys iš ano kūno! Prabėgus šimtmečiams, susitiko dvejose smegenys?

Kuri laiką stovėjome tylėdami vienas prieš kitą, nežinodami, ką sakyti. Kam ji prie manęs priėjo? Nieko sūniško nejutau tai jaunai moteriai, gundančiai mane nuoga krūtine (tokia tuo metu buvo mada). Ji irgi kalbėjo visiškai bejausmiu balsu – savo išvaizda buvau jai svetimas. Tik man ketinant nueiti, jos balsas, regis, suvirpėjo.

– Sudie.

– Sudie.

„Ir tai buvo mano motina?“ – klausiau savęs žiūrėdamas, kaip vyras, jos bendraamžis, ją nusiveda apsikabinęs per liesus gražius pečius.

Atmintis ir jausmai dar galėjo grumtis su laiku vieną, du gyvenimus. Bet jau trečiame, ketvirtame, penktame kūne nebelikdavo nieko, išskyrus neaiškius pojūčius ir painiavą: motina, žmona, duktė, antroji, trečioji žmona, dešimtoji duktė, šiuo metu triskart vyresnė už tave... Taip, taip! Žmogaus psichika neatlaikė Dilenremo atradimo.

Civilizacija pamažu užmiršo sąvokas, kuriomis grįsdavo savo gyvenimą: šeima, artumas... giminystė, mirtis, neleistina kraujomaiša... Šeima neišnyko, bet žinant, kad kitame ar dar kitame gyvenime šalia tavęs neišvengiamai atsiras jau kitas žmogus (o paskui trečias, ketvirtas), jį neteko pirmą kartą reikšmės. Vis dėlto trumpas gyvenimas ir mirtis (tikroji mirtis) itin suartindavo ir sutvirtindavo tolimų mūsų protėvių

gyvenimą. Padarydavo juos „vienintelius“ vienas kitam. Kartais ilgiuosi tokio gyvenimo tragizmo, savaimė išnykusio, vos tik kūno laidojimas pasidarė grynai simboliškas, tapo mirties parodija. Ilgiuosi tikrų ašarų ir tikro sielvarto. Dabar vis dažniau atgyvenęs kūnas (artimo žmogaus ar tavo paties) tarsi sudėvėtas daiktas išmetamas į šiukšlyną – tarp kitko.

Niekada nepamiršiu savo pirmojo natūralaus kūno – niekam jo neatidaviau, pats laidojau. Toje pat tamsioje baltomis plytelėmis išklajuotoje salėje, iš kur atsiėmiau motiną, tąkart gulėjau aš, ką tik ištrauktas iš šaldytuvo, su kaktą juosiančia žydra juostele. Keista buvo žiūrėti į savo paties lavoną. Tokie dalykai mūsų protėviams būtų galėję prisispnuoti tik kaip baisiausias košmaras. Nejau tai aš, mano kūnas? Devyniasdešimtmetis senis, sudžiūvęs kaip skiedrelė (oda vietomis persišvietė), gulėjo atstumiančiai nuogas ir, regis, siekė mane nutverti atmesta į tą pusę kaulėta ranka. Aš, dvidešimtmetis, stovėjau greta. Paskutinį sykį žvelgiau į pažįstamus iki skausmo apgamus, karpas ir operacijų randus. Senis.

Vėlesni mano kūnai jau nebežadino manyje stiprių jausmų – gal dėl to, kad tie kūnai tik sąlygiškai priklausydavo man: jie buvo mano ne nuo gimimo, o tik nuo smegenų persodinimo į tuos kūnus akimirkos.

Jau septyni tokie gulėjo vienas šalia kito šeimos mauzoliejuje kartu su, regis, devyniais motinos kūnais, septyniais pirmosios žmonos, šešiais pirmosios dukters. Mes visi vienas kitą praradome laiko vandenyne, nors kartais man pasitaikydavo sutikti mauzoliejuje kokią merginą, tyliai stovinčią priešais

antkapi. Kai paklausdavau, kas ji, o mergina pasisakydavo savo vardą, paaiškėdavo, kad tai mano pirmoji ar dvidešimtoji (dvidešimtųjų jau nebeprisiminiau ir nebeatpažindavau) dukterė, pirmoji, antroji (o gal ir dešimtoji) žmona, gal ir motina. Tada tyliai jai sakydavau lyg senai pažįstamai, kurią sutikti taip natūralu: „A, tai tu. Sveika. Dabar kelintas tavo gyvenimas?“ – „Šeštas“, – atsakydavo ji, motina, arba kuri nors iš dukterų.

Kraujomaišos sąvoka irgi išnyko iš kalbos ir sąmonės. Daugelis vyrų buvo vedę savo motinas, seseris ir dukras, kurias atsitiktinai, likimui panorėjus, sutikdavo po šimtų metų. Toli gražu ne visi išsaugodavo savo vardus ir pavardes, suskaičiuodavo savo kūnus... Pagaliau vilkti paskui save praeitį per amžius – pernelyg varginantis užsiėmimas. Kita vertus, kraujomaišos negali būti tarp kūnų, kurių nebesieja kraujo ryšiai...

Kartą mauzoliejuje sutikau pagyvenusį vyriškį. Kai paklausiau, kas jis toks, pasisakė esąs mano dukterė. Nenustebau, pats buvau moteris, ketvirtame gyvenime. Medicinai jau seniai nebuvo skirtumo, į kokį kūną, moters ar vyro, persodinti smegenis. Pirmieji „etikos protestai“ liko istorijos glūdumoje, jų prasmę dabar ne itin suprato net tie, kurie apie juos žinojo. Norėjau pabūti moterimi, pajusti, ką reiškia priimti vyrą, pastoti, būti apvaisintai, ką reiškia pilve nešioti kūdikį, gimdyti, maitinti jį savo pienu. Mano kaip moters gyvenimas buvo vienintelis, kurį gerai įsiminiau, nepainiojau su kitais. Manasis sutuoktinis buvo aukštas stiprus vaikinys, jį mylėjau taip, kaip tik gali mylėti vyro kūną būtybė, apdovanota moters prigimtimi. Jis nė nežinojo, kad ankstesniuose savo gyvenimuose buvau vyriškosios lyties.

Kitiems nutikdavo dar neįtikimesnių dalykų. Neretai susieidavo, – po kelių kartų, – buvę sutuoktiniai, kiekvienas jau kitos lyties. Pasitaikydavo, kad motina, pakeitusi kūną į vyrišką, gyvendavo, pati to neįtardama, su savo sūnumi, tapusiu moterimi. Tėvas, įgijęs moters kūną, dalydavosi guoliu su savo sūnumi, kuris liko ištikimas prigimtinei lyčiai ir nežinojo (juk neretai prabėgdavo tūkstantis metų), su kuo gyvena ir ką myli.

Mūsų „Dilenremo civilizacija“, kaip ją dažnai vadindavo, buvo beprotiška, neįsivaizduojama tolimiems mūsų protėviams. Bet ar jie patys irgi nebuvo bepročiai? Kariaudavo, žudydavo vieni kitus lyg žvėrys ir kadaise vos nesunaikino pačios planetos termobranduolinėmis bombomis.